

Венгерова Ю.В.,
здобувач кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії,
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

ОЦІНКА ПЕРВІСНОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ТУРИСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Згідно статті ч. 1 ст. 214 КПК України, слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань [1].

Між тим, слід зазначити, що не у всіх справах доволі легко прийняти рішення про існування саме злочину, а не іншої події. Не включенням є й справи щодо незаконних дій у сфері туристичної діяльності, де термін двадцять чотири години також не є достатнім для віднесення дій до площини кримінального права.

Відмежування злочину від цивільно-правового делікту або адміністративного правопорушення є доволі складним процесом, особливо, якщо злочини вчинялися шляхом обману чи зловживання довірою (шахрайство) або злочинні дії стосувалися підприємницької діяльності, пов'язаної із туризмом.

Втім, К.О. Чередник стверджує, що наявність формальних (навіть належним чином оформлених) цивільно-правових відносин, за допомогою яких суб'єкт прагне завуалювати свій злочинний умисел, за наявності підстав не повинна бути перешкодою для оцінки скоєного як злочину, передбаченого статтею 190 КК. Зокрема, згідно судової практики для кваліфікації скоєного як шахрайства не має значення рівень витонченості обману, ступінь обачності або, навпаки, легковажності потерпілого. Важливо лише, щоб у конкретній ситуації потерпілий не усвідомлював факту застосування щодо нього обману (зловживання довірою), щоб обманні дії винного були ефективними в аспекті успішного заволодіння чужим майном (правом на нього). Обов'язковою ознакою шахрайства визнається добровільність передачі майна чи права на нього; щоправда, така добровільність має умовний (уявний) характер, адже насправді дії зазначених осіб щодо передачі майна чи права на нього зумовлені тим, що вони введені в оману. Між діянням винного і помилкою потерпілої особи, яка передає майно, повинен бути причинний зв'язок [2; 3].

Водночас, під прикриттям туризму, або в наслідок функціонування туристичної діяльності також вчиняється чимала кількість злочинів, кваліфікованих за різними статтями КК України. Наприклад, торгівля людьми (для забезпечення сексуального туризму; за сприяння фіктивних або справжніх туристичних фірм тощо); викрадення туристів, у тому числі з метою одержання викупу; незаконні дії, пов'язані із переміщенням через митний кордон під виглядом туристів України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, вибухових речовин, зброї та боєприпасів, наркотичних засобів тощо. За таких обставин факт віднесення дій до площини кримінально-правових відносин може не викликати сумнівів, однак складнощі з'являються при кваліфікації та визначенні сукупності злочинів.

Тому, насамперед, слід окреслити коло обов'язкових завдань, які визначають зміст початкового етапу розслідування злочинів досліджуваної категорії та впливатимуть на подальший його хід, що безпосередньо залежить від повноти інформації, що є на момент відкриття кримінального провадження та її оцінки.

Під час вивчення та оцінки початкової інформації необхідно звертатися до зіставлення фактичних даних, отриманих із різних джерел, що дозволяє виявити суперечності, неточності чи неповноту даних. На даному етапі слідчий вирішує, які дані не викликають сумніву і можуть бути оцінені як достовірні, які, навпаки, сумнівні і вимагають перевірки; на які питання можна відповісти стверджувально, а на які – не можна; які дані відносяться до справи, а які – ні [4, с. 222].

Оцінюючи ситуацію, необхідно з'ясувати: чи не мав місце цивільно-правовий делікт; чи не мало місце адміністративне правопорушення; чи не помиляється потерпілий з приводу вчинених щодо нього дій; чи не навмисно потерпілий надає неправдиву інформацію про злочин, якого насправді не було; коли, де і як злочинці вчиняли дії з підготовки до вчинення злочину і які саме дії вчинялися ними; який вплив злочинці здійснювали у відношенні потерпілого (психологічний, фізичний тощо), де і коли здійснювалися злочинні дії щодо потерпілого; які були умови угоди і, якщо складався договір, то ким саме; які документи використовувалися у ході вчинення злочину, чи не мали ці документи ознак підробки; в яких місцях відбувалися злочинні дії; чи не має місце факт здійснення ряду злочинів під прикриттям туристичної діяльності тощо.

Слід сказати, що протягом 24 годин з'ясувати деякі з окреслених питань не надається можливим. У зв'язку із чим, достатніх підстав, які б свідчили про вчинення кримінального правопорушення у сфері туристичної діяльності, може не бути. Водночас, невизначеність питання стосовно віднесення діяння до конкретного виду правових відносин не дає підстави ігнорувати подію, а зобов'язує слідчого максимально зосередити всі зусилля на зібранні доказової бази, що підтвердить прийняття обґрунтованого рішення.

Використані джерела:

1. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI: URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Постанова Верховного Суду України від 24 листопада 2016 року: URL: <http://www.shatarska.in.ua>.
3. Чередник К.О. Розслідування шахрайства на ринку нерухомості, вчиненого злочинними угрупованнями: дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / ПрАТ «Вищий навчальний заклад «міжрегіональна академія управління персоналом». Київ., 2019. 270 с.
4. Криміналістика: Учебник / Под ред. Р. С. Белкина. М.: Юрид. лит., 1986. 542 с.

***Демідова В.В.,**
ад'юнкт кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

***Науковий керівник:**
Чаплинський К.О.,
доктор юридичних наук, професор,
доцент начальник кафедри
криміналістики, судової медицини
та психіатрії Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ*

ОСВІДУВАННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З ТВАРИНАМИ

Однією зі значимих слідчих (розшукових) дій в процесі розслідування жорстокого поводження з тваринами є освідування. Важливість цієї слідчої дії важко переоцінити. Освідування дозволяє слідчому безпосередньо сприймати об'єкти з метою виявлення слідів злочину, особливих прикмет і з'ясування обставин події, важливих для кримінального провадження, скласти уявлення про механізм злочину та особу злочинця, висувати слідчі версії та правильно визначати напрямки розслідування [7, с. 134]. Погляди вчених – криміналістів поділяються на дві групи: перші – ті, які дотримуються думки, що освідування є особливим видом слідчого огляду, оскільки між ними є ряд загальних ознак і завдань їх проведення; другі – які вважають освідування окремою слідчою (розшуковою) дією, виходячи із специфіки його проведення.

Так, С. А. Шейфер дотримується точки зору, що освідування – це різновид огляду, адже, як і при огляді, виявлення доказової інформації відбувається тут на основі звичайного спостереження. Але, з огляду на специ-